

Príslovia sú múdrosť vychádzajúca zo skúseností, ktorá sa predávala z generácie na generáciu.

Prostredníctvom nich nám naši predkovia zanechali dobré rady do života.

Príslovie, stručné a výstižné tvrdenie, zvyčajne vyjadruje všeobecne platný názor či presvedčenie. Príslovia sú súčasťou každodenného jazyka a súvisia s ostatnými formami ľudovej slovesnosti, ako sú hádanky, povery alebo pranostiky, ktoré sa prenášali ústnym podaním.

Porovnávanie prísloví z rôznych častí sveta nám ukazuje, že rovnaká podstata múdrosti môže vzniknúť za rôznych kultúrnych podmienok a byť vyjadrená rôznymi jazykmi. Napríklad biblické príslovie “oko za oko, zub za zub” má svoj ekvivalent v etnickej skupine Nandiov vo východnej Afrike: “Za koziu kožu dostaneš koziu kožu, za tekvicu tekvicu”. Obe formy ilustrujú použitie prísloví na prenos kmeňovej múdrosti a pravidiel správania.

Často nájdeme to isté príslovie v rôznych obmenách. V Európe to môže byť následkom rozšírenia latinských prísloví v stredoveku. Príslovie, ktoré v angličtine poznáme ako “Jeden vták v ruke je lepší ako dvaja v kríkoch” má svoj pôvod v stredovekej latinčine a jeho varianty nachádzame v rumunčine, taliančine, portugálčine, španielčine, nemčine, islandčine i slovenčine (“Lepší vrabec v hrsti, ako holub na streche”).

Mnohé biblické príslovia majú svoje paralely v starovekom Grécku. “Mierna odpoveď odvracia hnev!” poznal už Aeschylus a Šalamún, rovnako ako “Lekár, uzdrav sám seba” (Lukáš, 4; 23).

Určité štylistické podobnosti pozorujeme na prísloviach z rovnakých častí sveta. Príslovia stredného východu často využívajú hyperbolu a citovo podfarbené formy výrazov. Typickým príkladom je povestný popis šťastného muža: “Hod’te ho do vody rieky Níl a on sa vynorí s rybou v ústach.” Klasické latinské príslovia sú výstižné a stručné (napr. Praemonitus praemunitis: “Vopred pripravený, lepšie vyzbrojený”).

Mnohé jazyky využívajú v prísloviach rým, aliteráciu a hru so slovami , ako je tomu v škótskom prísloví “Many a mickle makes a muckle” (“Mnoho malých vecí robí jednu veľkú”).

Ľudové príslovia sú bežne ilustrované jednoduchými obrázkami – predmetmi domácej potreby, zvieratami z farmy, domácimi miláčikmi a udalosťami z každodenného života.

Príslovia pochádzajú z mnohých zdrojov, u veľa z nich nie je autor uvedený. Ich prvý výskyt v literárnej forme je často adaptáciou ústnej formy. Hovorí sa, že autorom príslovia “Nevymieňaj si koňa uprostred prúdu” je Abrahám Lincoln. Je však možné, že len použil už existujúce príslovie.

Používanie starších prísloví často vedie aj k vytváraniu nových. Napr. z biblického “Láska k peniazom je pôvodom každého zla” vzniklo súčasné “Peniaze sú pôvodom každého zla”.

Mnoho terajších prísloví sa vzťahuje k starodávnym zvykom. Bežne užívané “Ak ti je čapica dobrá, nos ju” sa vzťahuje k stredovekej “čiapke bláznov”.

Príslovia niekedy predstavujú aj povery (“Svadba v máji, ľútosť navždy”), počasie (“Daždivo pred siedmou, slnečno pred jedenástou”) či lekárske rady (“Skoro do postele, skoro z postele a budeš zdravý, bohatý a múdry”).

1. Ako byť dobrým priateľom / Ako si udržať priateľa

Ak chceš stratiť priateľa, požičaj mu peniaze.

(Česká republika)

Aj keby bol tvoj kamarát z medu, nezlíž ho celého.

(Slovensko)

Cesta k priateľovmu domu nie je nikdy príliš dlhá. (Bulharsko)
Priateľstvo je zlatá niť, ktorá sa ľahko roztrhne. Dá sa síce
nadviazať, ale uzol zostane. (Slovensko)

Kto bojuje s mečom, s mečom aj zahynie. (Poľsko)

Láska môže zomrieť na pravdu, priateľstvo na lži.

(Slovensko)

Keď raz zradíš priateľa, zradíš seba na celý život.

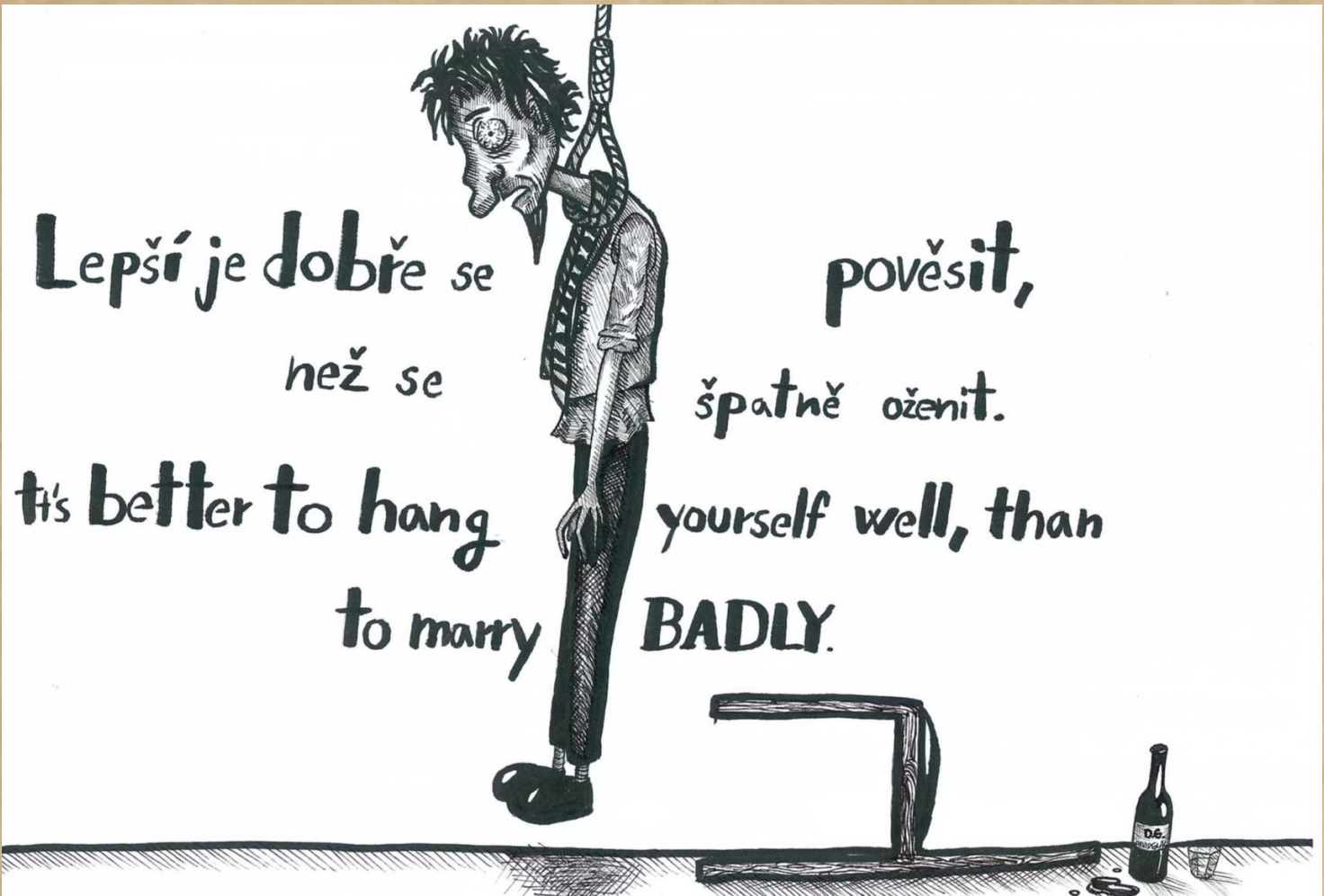
(Bulharsko)

Ak máš plnú peňaženku, priatelia si ťa nájdu.

(Slovensko)

Veľa priateľov sa dá stratiť vtipkovaním, ale žiadny sa
ním nedá získať. (Česká republika)

Jediný spôsob, ako získať priateľa, je byť
priateľom. (Bulharsko)

Lepší je dobře se

než se

it's better to hang
to marry

pověsit,

špatně oženit.

yourself well, than
BADLY.

Ak sa minie víno, skončí sa rozhovor. Ak sa minú peniaze, skončí sa priateľstvo. (Slovinsko)

Priatelia budme, dlhy si plaťme. (Slovensko)

Byť priateľom neznamená, že niekoho dobre poznáš, ale že sa staneš časťou jeho osobnosti. (Bulharsko)

Dobrá priatelia sa rozdelia aj o jednu jahodu. (Slovensko)

Horúce jedlo, horúce priateľstvo. (Česká republika)

Zaobchádzaj s priateľom ako so vzácnym pokladom.
(Slovensko)

Je lepšie mať sto priateľov, ako jedného nepriateľa.
(Česká republika)

Priateľstvo je to najlepšie, čo môže dať človek
človeku. (Lotyšsko)

Pre nových priateľov nezabudni na starých. (Slovensko)

Jedno slovo k múdrosti stačí. (Portugalsko)

Ten, kto má rád svojho priateľa, neľutuje námahu.
(Slovensko)

Kto druhému jamu kope, sám do nej padá.

2. Význam priateľstva

Priateľstvo má blízko k nenávisti. (Slovensko)

Radšej by som kráčal nocou s priateľom ako sám jasným dňom. (Bulharsko)

Neochraňuj sa plotom, ale radšej priateľmi.
(Česká republika)

Dobry priateľ je cennejší ako zlato. (Slovensko)

Môžeš byť úplne obyčajným človekom pre celý svet, ale môžeš byť celým svetom pre jedného človeka. (Bulharsko)

Zlá spoločnosť často vedie k nepríjemným následkom.
(Slovinsko)

Starý priateľ a staré víno môžu byť len ťažko zlé.
(Česká republika)

Kto prvý príde, toho prvého obslúžia. (Slovinsko)

Povedz mi, kto je tvoj priateľ, a ja ti poviem, kto si ty.
(Lotyšsko)

Ak niečo sľúbiš, je to ako dlh, ktorý musíš splatiť.
(Slovinsko)

Život bez priateľstva nestojí za to. (Bulharsko)

Viacej hláv, viac rozumu./ Veľa očí viacej vidí. (Slovinsko)

Skutočné priateľstvo je ako more – pomaly sa zohrieva a pomaly chladne. (Lotyšsko)

Nič nie je také zlé, ako sa zdá. (Slovinsko)

Kto druhému jamu kope, sám do nej padá. (Slovinsko)

Nikdy nemáme dosť zdravia a priateľov. (Slovensko)

Slovo nie je kôň. (Slovinsko)

Staré víno a a starí priatelia sú najlepšie. (Slovensko)

Dvaja sú lepší ako jeden. (Česká republika)

Dobre tým, čo majú priateľov, beda tým, čo ich potrebujú. (Slovensko)

Priatelia sú ako hviezdy – nie vždy sú vidno, ale ty vieš, že existujú. (Lotyšsko)

Lepšie ruky plné priateľstva ako auto plné peňazí.
(Slovensko)

3. Všeobecné dôsledky pre medziľudskéh vzťahy

Raňajky zjedz sám, o obed sa podel' s priateľom, večeru daj nepriateľovi. (Česká republika)

Priateľstvo je to, čo dáš, nie to, čo dostaneš. (Bulharsko)

Pre úbohú baletku je aj lem sukne zraňujúci. (Poľsko)

Štekajúci pes iba málokedy pohryzie. (Slovinsko)

Čo sa odloží na neskôr, neutečie. (Poľsko)

Čo obchádza okolo, pride naspäť. (Slovinsko)

Kohút rozmýšľal o nedeli a v sobotu mu odsekli hlavu. (Poľsko)

Tichá voda brehy myje. (Česká republika)

Záhradníkov pes – niekto, kto sám neje, ale ani nedopraje iným.
(Poľsko)

Priateľstvo sa testuje časom, tak ako zlato ohňom. (Bulharsko)

Chudákovi fúka vietor vždy do očí. (Poľsko)

Dobré veci prídu k tým, ktorí čakajú. (Portugalsko)

To najvzácnejšie je pre oči neviditeľné. (Bulharsko)

Nevstupuj dvakrát do tej istej rieky. (Poľsko)

Dobrá rada nad zlato. (Česká republika)

Kde sa dvaja bijú, tretí víťazí. (Poľsko)

V starobe použiješ, čo sa v mladosti naučíš. (Česká republika)

Malý prst a malá hlava sú školácke výhovorky. (Poľsko)

Kto sa smeje naposledy, ten sa smeje najlepšie. (Portugalsko)

Ryby a hostia na tretí deň páchnu. (Česká republika)

Kde je vôľa, tam je cesta. (Portugalsko)

Ráno je múdrejšie ako večer. (Česká republika)

Nie je všetko zlato, čo sa blyští. (Portugalsko)

Kde je rodina v neporiadku, tam je zlato na hnoji.
(Česká republika)

Je lepšie sa dobre obesiť ako zle oženiť. (Česká republika)

Kým je život, tak je nádej. (Portugalsko)

Každý by si mal pozametáť najprv pred vlastným prahom.
(Česká republika)

Ak nič neriskuješ, nič nezískaš. (Portugalsko)

4. Ako rozoznať pravého priateľa

Drž sa priateľa, ktorý ťa napomína. (Slovensko)

Priatelia sú ľudia, ktorí sa nikdy nepýtajú na cestu – iba ťa nasledujú, nehľadiac na to, ako vyzerá... (Bulharsko)

Tí, čo sa podpichujú, tí sa majú radi. (Česká republika)

Všetci počujú to, čo hovoríš. Priatelia načúvajú tomu, čo hovoríš. Ale iba najlepší z nich počuje aj to, čo nepovieš. (Bulharsko)

Vrana k vrane sadá. (Česká republika)

Pravé priateľstvo nepozná hranice. (Bulharsko)

Nie je priateľ ten, kto ťa má rád v šťastí, ale ten, kto ti pomôže v nešťastí. (Slovensko)

Pravý priateľ ťa nikdy nerozplače. (Bulharsko)

V núdzi spoznáš priateľa. (Česká republika)

Staré priateľstvo nehrdzavie, staré priateľstvo nekončí.
(Lotyšsko)

Bohatstvo nie je priateľský radca. Verný priateľ je skutočný poklad. (Bulharsko)

Zdanie môže klamať. (Slovinsko)

V nouzi potkáš přítele.
You meet a friend
When times
are tough.

Najlepšieho priateľa spoznáš, keď máš problémy.
(Bulharsko)

Dobrú studňu rozoznáš počas sucha, dobrého priateľa
v núdzi. (Slovensko)

Výzor môže byť klamný (Portugalsko)

Pochlebovač nie je vďačným priateľom. (Slovensko)

Priateľ ťa má rád v každej dobe. (Lotyšsko)

Nemôžeš hodnotiť knihu podľa obalu. (Portugalsko)

Priateľ je ten, kto o tebe vie aj to najhoršie, ale stále ťa
rešpektuje. (Lotyšsko)

Priateľa stretneš v ťažkých časoch. (Slovenia)

Zlato sa testuje v ohni a priateľ v nešťastí. (Slovensko)

Jediným testom priateľstva je nešťastie. (Lotyšsko)

ČESKÁ REPUBLIKA

PORTUGALSKO

Then, before dying, he filled a large ark with gold and left another full of curse.

SLOVENSKO

POLSKO

A young cobbler named Scuba
was among them.
He wanted to open his own
shoemaker's

BULHARSKO

Dear son, go and bring the pot with the honey to give dinner to our dear guest.

SLOVINSKO

LOTYŠSKO

Zdroje:

1 <https://www.engvid.com/english-resource/50-common-proverbs-sayings/>

2 <https://www.britannica.com/art/proverb>

Základní škola Ostrava, příspě. org.
Gen. Píky 13A
Ostrava

Projekt Erasmus+ 2015 – 2018
Č: 2015-1-BG01-KA219-014230

Preklad a distribúcia:

Základná škola, Jelenia 16, Bratislava

Za obsah tejto publikácie zodpovedajú výhradne autori, nepredstavuje stanovisko Európskej únie. Európska komisia nezodpovedá za prípadné použitie informácií obsiahnutých v tomto dokumente.